

Op weg naar een fossiel onafhankelijke gemeente

Masterplan Energietransitie Aalsmeer

Plan van aanpak co-creatietraject

KaapZ, 15 maart 2023

Aalsmeer wil op termijn fossiel onafhankelijk zijn en voldoen aan het Klimaatakkoord. Dat vraagt de komende decennia om flinke inspanningen in het terugdringen van het energie- en warmtegebruik, in de opwekking van alternatieve energie- en warmtebronnen en het borgen van voldoende netcapaciteit. De raad van de gemeente Aalsmeer heeft het College gevraagd een Masterplan Energie (MPE) op te stellen dat de kaders voor het energiebeleid aangeeft en een duidelijk handelingsperspectief biedt om aan de energietransitie te werken.

Dit plan van aanpak geeft aan op welke wijze wij het MPE willen ontwikkelen.

Doel van het traject

Het fossiel onafhankelijk maken van Aalsmeer is een zoektocht die nog grote onzekerheden kent en om een maatschappelijke verandering vraagt. Een verandering die invloed heeft op ons dagelijks leven en onze economie. Dit leidt soms tot zorgen, omdat we het oude moeten loslaten terwijl het nieuwe deels nog onbekend is. Toch willen we verder op weg, want niets doen is geen optie.

In de zoektocht naar beperking van het energiegebruik en het opwekken van duurzame energie en warmte hebben we in Aalsmeer al een aantal stappen gezet. Maar er is meer nodig. De vraag is waar zetten we op in? In onzekere tijden is het belangrijk dat je een houvast hebt. Dat willen we bieden met het Masterplan Energie. Het MPE bevat de opgave die voor ons ligt en onze ambitie daarbij: de streefbeelden die we hanteren. Het geeft de route aan hoe wij de overgang van fossiele naar duurzame energie en warmte op de korte en langere termijn willen vormgeven. Wij brengen de opbrengsten en effecten van maatregelen in beeld en zorgen voor een sturingsmodel. Dat doen wij als regisseur van de energietransitie, een nieuwe rol van de gemeente, vanuit het Klimaatakkoord.

Het Masterplan met het uitvoeringsprogramma baseren wij mede op 'de Routekaart Klimaat & Energie voor gemeenten' van de VNG. Deze routekaart geeft op basis van het Klimaatakkoord inzicht in de verschillende opdrachten en taken waar gemeenten voor staan. Dit betreft de sectoren: gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik (incl. de tuinbouwsector), mobiliteit en

elektriciteit. Daarnaast is er aandacht voor duurzame energiebronnen en de energie infrastructuur (waaronder netcapaciteit), omgevingsbeleid en ruimtelijke inpassing.

Omdat het bereiken van de doelstellingen mede af hangt van keuzes en beslissingen die de samenleving en uitvoerende partijen maken, ontwikkelen wij het MPE in nauwe samenwerking met hen. Dat doen wij in een co-creatieproces. Daarbij werken wij aan het vormgeven van een uitvoerende coalitie en zetten een (wendbaar) proces in beweging waarin wij intensief met hen en met inwoners en ondernemers samenwerken, experimenteren, leren en tijdig bij kunnen sturen. Het MPE benoemt ook de uitgangspunten die worden gehanteerd bij de vormgeving en uitvoering van de energietransitie in Aalsmeer en Kudelstaart.

Denk bij uitgangspunten bijvoorbeeld aan 'Wij zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen in de transitie en zorgen dat energiearmoede wordt voorkomen' (Raadsprogramma 2022 – 2026), of 'Wij letten op betaalbaarheid bij de keuze voor warmtetechnieken' (Concept Warmtevisie Aalsmeer 2021). Naast samenwerking benoemt het MPE ook de randvoorwaarden die essentieel zijn voor een succesvolle energietransitie, zoals kennisuitwisseling, innovatie, financiering en wet- en regelgeving. Het MPE vult ook de organisatorische en financiële randvoorwaarden in, die gemeentelijke organisatie in staat stellen uitwerking aan de energietransitie te geven.

Het beoogde resultaat

Het resultaat van het traject is een Masterplan Energie (MPE) waar alle betrokken partijen achter kunnen staan. Het bevat de opgaven, de uitgangssituatie en streefbeelden, oplossingsrichtingen en een uitvoeringsprogramma. Het bevat tevens een monitor voor het volgen en (bij)sturen van de CO₂ voetafdruk van Aalsmeer en een governancemodel voor de samenwerking met alle betrokken partijen. Het MPE vormt daarmee het kader en de leidraad voor de inzet van de gemeente en alle andere betrokkenen, gezamenlijk en ieder afzonderlijk en voor de te maken afspraken tussen partijen. Daarnaast geeft het Masterplan duidelijkheid over de positionering ofwel rolopvatting van de gemeente in de energie- en warmtetransitie en inzicht in de rol van alle andere betrokken partijen.

Op basis van het MPE uitvoeringsprogramma werken wij de taken en activiteiten van de gemeentelijke organisatie uit in een investeringsprogramma met bijbehorende organisatorische en financiële consequenties en de dekking daarvan, waarbij wij rekening houden met steun vanuit het rijk en de provincie Noord-Holland.

Het co-creatieproces dat voor de verdere energie- en warmtetransitie in gang wordt gezet, resulteert in een door de belangrijkste partijen onderschreven Masterplan Energie Aalsmeer waar zij zich mede-eigenaar van voelen. Het MPE bestaat uit verschillende delen:

1. De **route** voor de energie- en warmtetransitie met daarin opgenomen:
 - De *opgaven* voor de gebouwde omgeving, de industrie, de landbouw en het landgebruik (incl. de tuinbouwsector), mobiliteit en elektriciteit
 - *De uitgangssituatie*: de huidige CO₂ voetafdruk van Aalsmeer
 - *De ambitie* voor de termijn waarop Aalsmeer Fossiel Onafhankelijk wil zijn
 - *Streefbeelden* voor het terugdringen van het energie- en warmtegebruik, de opwekking van niet-fossiele energie en warmte en de aanleg van infrastructuur waaronder de benodigde verzwaring van het elektriciteitsnet.
 - *Oplossingsrichtingen en strategieën* die invulling geven aan de streefbeelden
 - De rol(len) van de gemeente en andere partijen daarbij.
2. Een **uitvoeringsprogramma** met te bereiken doelen over vijf jaar, ingevuld met activiteiten en projecten met een looptijd van 2 jaar.
3. Een **energietransitie monitor** voor het volgen en (bij)sturen van de CO₂ voetafdruk van Aalsmeer (elke 2 jaar).
4. **De governance** - het (bij)sturingsmodel.

Betrokken partijen

Het succes van de overgang naar een fossiel onafhankelijk Aalsmeer is afhankelijk van het samenspel van verschillende partijen. Alleen door samenwerking lukt het ons de juiste richting op te bewegen en het tempo te bepalen op de af te leggen route. Bij de voorbereiding en uitvoering van het MPE werken we dan ook intensief samen met alle relevante partijen. Denk bijvoorbeeld aan woningeigenaren (incl. VvE's), Woningcorporaties (Habion en Eigen Haard) en huurdersverenigingen,

Winkeliers- en ondernemersverenigingen, Maatschappelijke organisaties, bedrijven, de tuinbouwsector, netbeheerders, de waterschappen, andere overheden, kenniscentra, etc..

Wij pakken de ontwikkeling van het MPE bewust in co-creatie aan, omdat op deze wijze:

- Een proces ontstaat waarin alle betrokken partijen kennis opdoen over de complexe werkelijkheid van de energie- en warmtetransitie.
- Alle partijen ontdekken wat de bijdrage daarin van iedereen is en welke overlap in belangen en ambities bestaan.
- Meer begrip en onderlinge verbondenheid ontstaat tussen alle betrokken partijen.
- Duidelijk wordt wat de 'common ground' is over de richting en inrichting van de energie- en warmtetransitie van alle betrokken partijen (inwoners, ondernemers, uitvoerende coalitie)
- Alle betrokken partijen uitgedaagd worden hun rol en verantwoordelijkheid in de energie- en warmtetransitie in Aalsmeer te nemen en hun activiteiten op elkaar af te stemmen
- Alle betrokken partijen mede eigenaar worden van het MPE, van de uitvoeringsstrategieën en van het leerproces dat nodig is om met elkaar vooruitgang te boeken.

De gemeente als regisseur

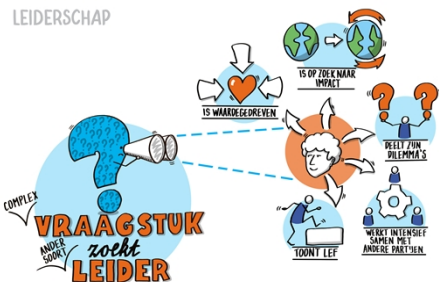
In het proces dat leidt tot de gewenste energietransitie heeft de gemeente de rol van regisseur. Zij bepaalt de ambitie en stimuleert door de juiste rolinvulling alle betrokkenen de juiste stappen op het juiste moment te zetten. Want in de uitvoering van de te nemen maatregelen is de gemeente (voor een belangrijk deel) afhankelijk van de inzet van de hierboven genoemde partijen. Een MPE dat de gemeente gezamenlijk met deze partijen in co-creatie ontwikkelt geeft meer kans op een succesvolle uitvoering van de energie- en warmtetransitie dan een opgelegd plan. Een gezamenlijk proces creëert namelijk bij alle betrokken partijen (inclusief de gemeente) inzicht in de uitdagingen in Aalsmeer, in ieders ervaringen, ambities, belangen en mogelijkheden en in de overlap daarin. Een gezamenlijk ontwikkeld MPE biedt perspectief, geeft richting aan de inzet van alle betrokkenen, zorgt voor onderling afgestemde acties en biedt daarmee een gezamenlijke basis voor de uitvoering. Het geeft de gemeente inzicht in de maatschappelijke, organisatorische en financiële randvoorwaarden en consequenties. Het MPE geeft inwoners, ondernemers en andere relevante partijen duidelijkheid

over de vormgeving van de energie- en warmtetransitie in (de verschillende wijken en buurten van) Aalsmeer en Kudelstaart. De samenleving vraagt in toenemende mate om deze duidelijkheid.

Inrichting van het traject

Het voorgaande betekent het volgende voor de ontwikkeling van het MPE:

- Wij ontwikkelen het MPE niet in kleine kring maar nemen als gemeente het leiderschap op ons om in co-creatie met alle relevante partijen tot een breed gedragen MPE te komen, waar zij zich mede-eigenaar van voelen.
- Dat doen wij door een vliegwieltgroep te vormen, die onder voorzitterschap van de wethouder Duurzaamheid de verantwoordelijkheid op zich neemt het co-creatieproces (zie bijlage; Procestekening 'Op weg naar een fossiel onafhankelijke Aalsmeer') te organiseren dat leidt tot een breed gedragen MPE voor Aalsmeer, inclusief een uitvoeringsprogramma met de doelen voor de komende 5 jaar ingevuld met activiteiten met steeds een looptijd van twee jaar.
- De raad neemt op basis van haar formele rol op de daartoe geëigende momenten de gewenste besluiten (over het MPE, en het uitvoerings- en investeringsprogramma).
- Raadsleden en alle andere betrokkenen krijgen de mogelijkheid om in inspiratiesessies kennis op te doen over de energie- en warmtetransitie, over de rollen van de gemeente, over mogelijke oplossingsrichtingen en de te maken keuzes en hun visie op de energie- en warmtetransitie te geven.
- Het MPE wordt in co-creatie met alle relevante partijen in werkateliers ontwikkeld.
- Iedereen krijgt na de werkateliers de mogelijkheid het concept MPE 1.0 in TransitieCafés te bespreken.
- Wij zorgen voor een goede mix van de vertegenwoordiging van de belangen van diverse groepen bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in het co-creatieproces. De ervaring leert dat juist in een dialoog tussen burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties, deskundigen van uitvoerende organisaties en bestuurders draagvlak ontstaat voor de te nemen maatregelen en zij in staat zijn tot een plan te komen waar zij zich mede-eigenaar van voelen.

Organisatie van het proces

Een **vliegwieltgroep** (geeft leiding aan het co-creatieproces op basis van het door de raad geaccordeerde Plan van Aanpak. De vliegwieltgroep bestaat uit personen die in staat en bereid zijn hun organisatie te binden aan de uitvoering van het MPE en uit personen die het belang van inwoners en ondernemers weten te duiden. Wethouder Duurzaamheid Aalsmeer is voorzitter van de vliegwieltgroep

Een **projectteam** ondersteunt de vliegwieltgroep in haar werkzaamheden. Zij bereidt de te organiseren bijeenkomsten inhoudelijk voor. Denk aan de startconferentie, inspiratiesessies, werkateliers en TransitieCafés. De projectgroep werkt de resultaten ervan uit. Het projectteam bestaat uit deskundigen van de betrokken sleutelpartijen en wordt waar nodig ondersteund door een extern bureau met inhoudelijke expertise op het gebied van de energie- en warmtetransitie. Bureau KaapZ vervult de rol van projectleider en procesbegeleider en is onafhankelijk voorzitter van het projectteam.

Ontwikkelingsproces MPE

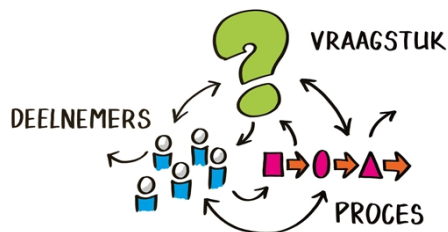
De route zoals deze in de bijlage; Procestekening 'Op weg naar een fossiel onafhankelijk Aalsmeer' wordt gepresenteerd schetst het co-creatie proces waarin de energietransitie en de daarvoor noodzakelijke wisselwerking met alle betrokken partijen in Aalsmeer tot stand komt. De ontwikkeling van het MPE is een eerste belangrijke stap in dit proces. Hierna beschrijven wij de eerste vijf stappen van het proces die leiden tot een door de raad vastgesteld MPE. Daarna geven wij een doorkijk naar de stappen die volgen na de vaststelling van het MPE.

1. Tijd voor een Masterplan Energie

Het traject is gestart met een interne verkenning op welke wijze het MPE in co-creatie met alle relevante partijen kan worden ontwikkeld en de meerwaarde daarvan. Op basis daarvan is dit plan van aanpak gemaakt.

Resultaat

Een door de raad geaccordeerd plan van aanpak MPE.

2. (H)erkenning van de noodzaak

In interviews met sleutelpartijen wordt de voorgestelde co-creatie aanpak besproken, wordt duidelijk welke verwachtingen zij hebben bij het MPE, bij het co-creatieproces en hun rol daarin en worden de aan te houden kaders en randvoorwaarden verkend. Tevens wordt besproken op welke wijze zij in het proces betrokken willen worden.

Gedurende het traject komen allerlei voorstellen ter tafel, die om een deskundige inhoudelijk toets vragen. Daarvoor wordt een extern bureau ingehuurd met een brede inhoudelijke expertise op het gebied van de energie- en warmtetransitie en daarmee samenhangende zaken. Gegeven de uiteenlopende belangen die spelen is bureau KaapZ ingeschakeld om het co-creatieproces op een onafhankelijk wijze te begeleiden.

Resultaat:

- Inzicht in de visie, de inbreng en verwachtingen van de belangrijkste sleutelpartijen in het proces.
- Een krachtige vliegwieltgroep, die leiding geeft aan het co-creatieproces.
- Een gemotiveerd projectteam dat inhoudelijk de totstandkoming van het MPE faciliteert.

3. Van start met de vliegwieltgroep

De kandidaten voor de vliegwieltgroep worden uitgenodigd voor een kennismakingsbijeenkomst over de aanpak van het co-creatieproces, de organisatie ervan, de rol van de gemeente, en hun rol in de vliegwieltgroep. Met hen worden daarbij afspraken gemaakt over hun rolinvulling en de onderlinge samenwerking.

Met het projectteam vindt vervolgens een proces-start-up plaats die in het teken staat van het MPE, het co-creatieproces, de rol van het projectteam en de organisatie van de startconferentie met een dwarsdoorsnede van alle relevante partijen.

In de startconferentie wordt de tijdhorizon van het MPE verkend, besproken wat relevante trends en ontwikkelingen zijn om rekening mee te houden, wat de te beantwoorden vragen zijn, welke partijen daarbij betrokken zijn en wat hun rol in de energie- en warmtetransitie is. Verder wordt besproken welke basisinformatie op welk moment in het proces beschikbaar moet zijn en wie dat kan leveren. Ook de benodigde kennis en de wijze waarop deze kan worden verkregen is onderwerp van gesprek. Het resultaat van de startconferentie wordt uitgewerkt in een werkprogramma en aantrekkelijke uitnodiging voor het werkatelier.

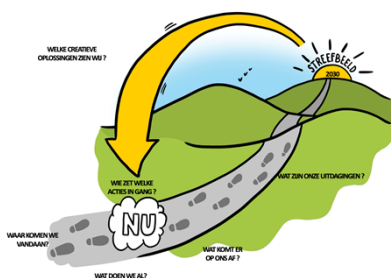
Co-creatieprocessen vragen om een zorgvuldig communicatieproces. Deze wordt in deze fase ingevuld in samenwerking met de participatie adviseur en de afdeling communicatie van de gemeente.

Resultaat

Overeenstemming tussen alle relevante partijen over de inhoud van het MPE, de tijdhorizon, de te beantwoorden vragen, de benodigde basisinformatie, de betrokken partijen, hun belangen en hun inbreng en de momenten waarop zij deze leveren.

4. Koers bepalen met de uitvoerende coalitie

Op basis van de kennisvragen uit de startconferentie worden *Inspiratiesessies* georganiseerd voor raadsleden, deelnemers aan het co-creatieproces en alle andere belangstellenden. Zij kunnen zich laten informeren over de energie- en warmtetransitie, over het proces in Aalsmeer en over

uiteenlopende oplossingsrichtingen, de beschikbaarheid, de opbrengsten en de voor- en nadelen ervan.

Vervolgens bereidt het projectteam [werkateliers](#) voor waarin het MPE met vertegenwoordigers van alle betrokken belangen wordt gemaakt. Het werkatelier start met het vormen van een gezamenlijk beeld van de feiten en inzichten en van de waarde van het al verrichte werk en onderzoek. Denk daarbij aan bijvoorbeeld het Plan van aanpak 2019-2022 Aalsmeer fossiel onafhankelijk, Nul-meting CO₂ voetafdruk (CE Delft 2019) Concept Warmtevisie Aalsmeer (2021), concept Verkenning duurzame warmte en koude Aalsmeer (2RC 2023), Energie Transitie Model (Overmorgen 2021), etc. Als hierover overeenstemming bestaat werken alle belanghebbende partijen met elkaar vervolgens stapsgewijs (van grof naar fijn) op basis van heldere vragen en een strak gestructureerd programma de hoofdlijnen van het MPE uit. Doel is om met elkaar de ‘common ground’ vast te stellen van de streefbeelden, van mogelijke oplossingsrichtingen en -strategieën (te nemen maatregelen) en van ieders rol in de energie- en warmtetransitie. Dit wordt vervolgens vertaald in een gezamenlijk uitvoeringsprogramma en in ontwikkelteams die met onderdelen van het uitvoeringsprogramma aan de slag gaan.

Het projectteam werkt de resultaten van het werkatelier uit in een [concept MPE 1.0](#). Zij doet dit in samenwerking met het inhoudelijk deskundige adviesbureau. Daarbij vindt ook de uitwerking plaats van de gemeentelijke rol, de invulling daarvan en de benodigde kennis. Dit wordt vertaald naar een [organisatie- en investeringsplan voor de gemeentelijke inzet](#).

Door de wijze waarop het MPE in co-creatie wordt ontwikkeld, is het niet alleen meer een Masterplan met uitvoeringsprogramma van de gemeente Aalsmeer, maar een MPE waar alle betrokken partijen zich in kunnen vinden en zich mede-eigenaar van voelen. Dit biedt een basis voor verdere gesprekken over ieders rol en concrete activiteiten in de uitvoering van het MPE met bijbehorende *samenwerkingsafspraken*.

Resultaat

- Een breed gedragen concept MPE met de uitgangssituatie, streefbeelden en maatregelen en een uitvoeringsprogramma met bijbehorende activiteiten en rolverdeling
- Inpassing van al lopende activiteiten in het uitvoeringsprogramma
- Helderheid over de rolverdeling tussen alle betrokken partijen en de rolinvulling door de gemeente Aalsmeer
- Een organisatie- en investeringsplan voor de gemeentelijke inzet
- Een energietransitiemonitor
- Een governancemodel voor samenwerking en (bij)sturing.

5. Op vlieghoogte komen

Na de werkateliers krijgt iedereen in Aalsmeer de kans om in [TransitieCafés](#) kennis te nemen van het concept MPE 1.0 en de achtergronden daarvan, met de mogelijkheid daarover met anderen in dialoog te gaan. Dit ter voorbereiding op het formele inspraaktraject.

Ontwikkelteams geven de geformuleerde maatregelen verder vorm en werken deze uit in concrete acties. Het is aan de uitvoerende partijen om te beslissen op welke wijze zij hen faciliteren met tijd, ruimte en middelen. In dit kader wordt op basis van het concept MPE gestart met de [uitwerking van samenwerkingsafspraken](#) met de uitvoerende coalitiepartijen, gericht op:

- Accordering van het concept MPE
- Inzicht in concrete bijdragen van de betrokken partijen aan de uitvoering van het MPE (activiteiten, tijd en middelen) en eventueel gewenste financiële ondersteuning van de samenleving ondernemers daarbij vanuit de gemeente Aalsmeer
- De organisatie van het leerproces: wijze van experimenteren, leren en opschalen
- Aanpak van de monitoring van de vooruitgang
- De wijze van actualisering en bijsturing van het uitvoeringsprogramma – gericht op te bereiken doelen over 5 jaar, ingevuld met activiteiten met looptijd van 2 jaar.

Als het concept MPE 1.0 gereed is en zicht is op de onderliggende concept-samenwerkingsafspraken kan de voorbereiding worden opgepakt van *het besluitvormingsproces* over het MPE in de raad en bij de samenwerkingspartners, de uitvoerende coalitie.

Resultaat

- Een door belangrijke stakeholders gedragen MPE
- Een door de raad vastgesteld MPE, de aanpak van de energie- en warmtetransitie in Aalsmeer
- Een bijbehorende uitvoerings- en investeringsprogramma
- Overeenstemming over de rol(en) van alle betrokkenen, inclusief de gemeente in de energietransitie en de organisatie en financiering daarvan
- Samenwerkingsafspraken met uitvoerende coalitiepartijen:
 - Hun bijdragen
 - De wijze van samen werken
 - De organisatie van het gezamenlijke (leer)proces
 - De monitoring van de vooruitgang
 - Het governancemodel
 - De actualisering en bijsturing van de uitvoeringsprogramma's.

Stap	Doorlooptijd	Resultaat	Zwerm
1. Tijd voor een Masterplan Energie - - Eerste verkenning van de aanpak - Uitwerking van een co-creatie proces met uitvoerende coalitiepartners - Besluit over plan van aanpak in de raad	1 à 2 maanden	- Door Raad geaccordeerd plan van aanpak co-creatieproces MPE - Duidelijkheid over de betrokken externe bureaus	5
2. (H)erkenning van de noodzaak - Interviews met personen behorend tot de uitvoerende coalitie - Selectie potentiële kandidaten voor de vliegwieltgroep - Kennismakingsbijeenkomst met vliegwieltgroep - Proces-start-up met de vliegwieltgroep	1 à 2 maanden 0,5 ag	- Een krachtige, gemotiveerde vliegwieltgroep - Een door de vliegwieltgroep geaccordeerd plan van aanpak	15 à 25
3. Van start met de vliegwieltgroep - Organisatie van een startconferentie met alle partijen die deel uitmaken van de uitvoerende coalitie - Startconferentie - Communicatiestrategie	2 maanden 1 dag	- Een krachtige, gemotiveerde vliegwieltgroep - Een door de vliegwieltgroep geaccordeerd plan van aanpak - Overeenstemming over de opgave en uitwerking van het MPE - Een bij het co-creatieproces passende communicatiestrategie	25 à 35
4. Koers bepalen met uitvoerende coalitie - Organisatie inspiratiesessies / TransitieCafés - Organisatie werkatelier(s) - Werkatelier(s) - Uitwerking MPE met streefbeelden, routekaart en uitvoerings- en investeringsprogramma's - Uitwerking de financiële en organisatorische consequenties voor de gemeente Aalsmeer - Voorbereiding samenwerkingsovereenkomsten	3 à 6 maanden circa 1 week 1 à 2 maanden	- Inzicht in bestaande kennis over de energietransitie - Een concept Masterplan Energie, met - streefbeelden - routekaart - uitvoerings- en investeringsprogramma - Duidelijkheid over de financiële en organisatorische consequenties voor de gemeente Aalsmeer - Concept samenwerkingsafspraken	200 70
5. Op vlieghoogte komen - TransitieCafés over het MPE, de routekaarten en het uitvoeringsprogramma - Voorbereiding besluitvorming (raad en uitvoerende coalitiepartners) - Besluitvorming	1 maand 1 à 2 maanden	- Inzicht in het concept MPE en de achtergronden daarvan ter voorbereiding op het formele inspraakproces - Een door de raad en uitvoerende coalitiepartners vastgesteld Masterplan Energie, inclusief streefbeelden, routekaart, uitvoeringsprogramma's en samenwerkingsafspraken - Afspraken over bepalen van de vooruitgang, het gezamenlijk leerproces en bijsturing	500 à 1000

Het vervolg na vaststelling van het MPE

Na de vaststelling van het MPE vindt er een cyclisch proces plaats van uitvoering van bekende maatregelen, experimenteren met nieuwe oplossingsrichtingen en daarvan leren, monitoren van de vooruitgang en actualiseren dan wel bijstellen van de uitvoeringsagenda (om de 2 jaar). Op basis van de bereikte vooruitgang, nieuwe ontwikkelingen en nieuwe ervaringen is een regelmatige herijking van het MPE (eens in de 5 jaar) op zijn plaats.

6. Meters maken en experimenteren

Het uitwerken van nieuwe maatregelen, het concreet handen en voeten geven aan de nieuw bepaalde richting is een zoekproces. Uiteraard lopen er al acties in het kader van de energietransitie. Die kunnen gewoon worden doorgezet. Ze zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma van het MPE en kunnen van daaruit worden gevolgd.

De energie- en warmtetransitie vraagt een andere manier van samenwerken. Voor een belangrijk deel vindt deze van onderop in de wijken plaats. Inwoners, ondernemers en andere betrokkenen kunnen dit niet geheel alleen. Uiteenlopende partijen zijn bij dit proces betrokken. Zij moeten met elkaar ontdekken hoe zij deze opgave samen het beste kunnen realiseren. Wat de te nemen maatregelen zijn, wat er al bekend is en waarmee nog moet worden geëxperimenteerd.

Tijdens en na het werkatelier zijn ontwikkelteams (inclusief inwoners en ondernemers) ontstaan om de geformuleerde oplossingsrichtingen verder vorm te geven en uit te werken. Voor een deel van de maatregelen zal dit *wijk- en buurtgericht* en wijk voor wijk / buurt voor buurt gebeuren. Niet alles is immers in een keer mogelijk en nodig. Er is tijd om van eerdere ervaringen te leren.

7. Tussenlandingen, reflecteren, leren, nieuwe acties

Leerprocessen ontstaan veelal niet spontaan, die moet je organiseren. Met het koppelen van vroege vogels aan snelle volgers en het zorgen voor reflectiemomenten wordt het vliegwiel verder in gang gezet. Deze leerprocessen worden in samenspel met het projectteam georganiseerd.

Het is aan de vliegwieltgroep om de in gang gezette initiatieven in deze fase te volgen en te ondersteunen:

- Bereiken zij de gewenste vooruitgang?
- Tegen welke knelpunten lopen zij aan?
- Wat is ervoor nodig deze op te lossen?
- Wat kan de vliegwieltgroep hierin betekenen?
- Welke lessen kunnen uit de opgedane ervaringen worden getrokken?
- Welke nieuwe ontwikkelingen dienen zich aan?
- Wat betekent dit voor het actieplan, het uitvoeringsprogramma en het MPE?

De vliegwieltgroep rapporteert in deze fase over de vooruitgang aan de raad en adviseert over de actualisering van de uitvoeringsagenda. Zij signaleert daarbij of bijstelling van het MPE aan de orde is.

Bijlage: Procestekening 'Op weg naar een fossiel onafhankelijk Aalsmeer'